

Umá - jedno z mien *hinduistickej bohyně Káli*; pozri *indickí bohovia*

Umai/Umayo - v preklade Umai – „lono matky, *maternica*, odrezanie pupočnej šnúry“; personifikovaný kultový objekt spojený s turkickým božstvom Umayo, duchom, patrónom *detí a matiek*; pred *pôrodom* bol objekt umai umiestnený pri ľavej strane stanu, ktorá bola považovaná za rituálne čistú; na počesť Umai bola v prednom rohu jurty s ďalšími obrazmi *bábika* z modrého materiálu, ktorú krmili kašou v prípade, že bolo dieťa choré; pod osobitnou ochranou Umai boli dojčatá a deti v kolíske a deti do šiestich rokov, kým sa nepostavili na nohy; Umai strážila život a zdravie dieťaťa pred zlými silami a duchmi; s Umai boli späté rôzne javy: ak sa dieťa usmievalo vo *sne*, rozprávalo s Umai; ak plakalo, znamenalo to, že ho vystrašili zlí duchovia; choroba bola jasným znamením nedostatkom Umai, ktorej duša bola ukradnutá zlým duchom, lebo sa jej vyhrážali smrťou dieťaťa; symbolickým obrazom Umai bol malý luk so šípom, ktoré viseli nad kolískou; iné obrazy Umai predstavovali *matku bohyniu* so zlatými vlasmi s hrebeňom v tvare účesu; Umai nie je len dobrý duch, ale aj *anjel smrti*, ktorý berie dušu zomierajúceho; Umai tiež symbolizovala *plodnosť*; jej pozemskou *inkarnáciou* bola *žena*; podľa mýtu Umai zostúpila na zem s dvoma brezami; pozri *patrón*

<http://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%A3%D0%BC%D0%B0%D0%B9>

Rituálne kŕmenie božstva Umai pri chorobe dieťaťa (asi 1930)

Umajjovci - arabská dynastia z obdobia 661-750, ktorá mala sídlo v *Damasku*; pozri *Abbasovci*; *islamské umenie*

umajjovská mešita v Damasku

umakart - obchodný názov pre *papier* vytvrdený umelou živcou a vrstvený lisovaním; užívaný tiež na obkladanie *nábytku*

Umbach Jonas - (†1680); nemecký maliar, výtvarník a rytec; narodil sa v Augsburgu; vytvoril mnoho krajín s dobytkom, aj obrazov s kuchynským riadom, pernatou zverou a niekoľko historických diel v *šerosvitu*; tiež vytvoril 230 *leptov* biblických, historických a mytologických scén a krajín; pozri *nemeckí rytci*, *nemeckí návrhári*; *B. Zaech*

http://en.wikipedia.org/wiki/Jonas_Umbach

<http://art.famsf.org/jonas-umbach>

<https://www.google.sk/search?q=Jonas+Umbach&espv=2&biw=1858&bih=952&tbm=isch&tbo=u&source=univ&sa=X&ei=Ta0IVPTLK4eAywOop4GICw&ved=0CCcQsAQ>

[https://www.google.sk/search?q=Jonas+Umbach&espv=2&biw=1846&bih=995&tbm=isch&imgil=1uyj63Qad913xM%253A%253BCyPMXnACzwx5cM%253Bhttp%25253A%25252F%25252Fwww.tumblr.com%25252Ftagged%25252Fjonas-umbach&source=iu&pf=m&fir=1uyj63Qad913xM%253A%252CCyPMXnACzwx5cM%252C_&usg=__PYtE3KzFMJZ-1uXlzsjnV-cv5SQ%3D&dpr=1&ved=0CDMQyjc&ei=koOzVLKiJYbcap2ZgfAP#imgdii=&imgrc=1uyj63Qad913xM%253A%253BCyPMXnACzwx5cM%253Bhttp%253A%252F%252Fupload.wikimedia.org%252Fwikipedia%252Fcommons%252F2%252F20%252FJonas_Umbach_\(%25253F\)_-Cupid_and_Psyche%252C_Verso-Female_Nude_-_Google_Art_Project.jpg%253Fuselang%253Dit%253Bhttp%253A%252F%252Fwww.tumblr.com%252Ftagged%252Fjonas-umbach%253B2369%253B1670](https://www.google.sk/search?q=Jonas+Umbach&espv=2&biw=1846&bih=995&tbm=isch&imgil=1uyj63Qad913xM%253A%253BCyPMXnACzwx5cM%253Bhttp%25253A%25252F%25252Fwww.tumblr.com%25252Ftagged%25252Fjonas-umbach&source=iu&pf=m&fir=1uyj63Qad913xM%253A%252CCyPMXnACzwx5cM%252C_&usg=__PYtE3KzFMJZ-1uXlzsjnV-cv5SQ%3D&dpr=1&ved=0CDMQyjc&ei=koOzVLKiJYbcap2ZgfAP#imgdii=&imgrc=1uyj63Qad913xM%253A%253BCyPMXnACzwx5cM%253Bhttp%253A%252F%252Fupload.wikimedia.org%252Fwikipedia%252Fcommons%252F2%252F20%252FJonas_Umbach_(%25253F)_-Cupid_and_Psyche%252C_Verso-Female_Nude_-_Google_Art_Project.jpg%253Fuselang%253Dit%253Bhttp%253A%252F%252Fwww.tumblr.com%252Ftagged%252Fjonas-umbach%253B2369%253B1670)

J. Umbach: Bičovanie Krista (lept, 17.st.)

J. Umbach: Jonáš a veľryba (lept, 17.st.)

J. Umbach: Kupido a Psyché (štetcová maľba tušom a bielobou na farebnom papieri, 1640)

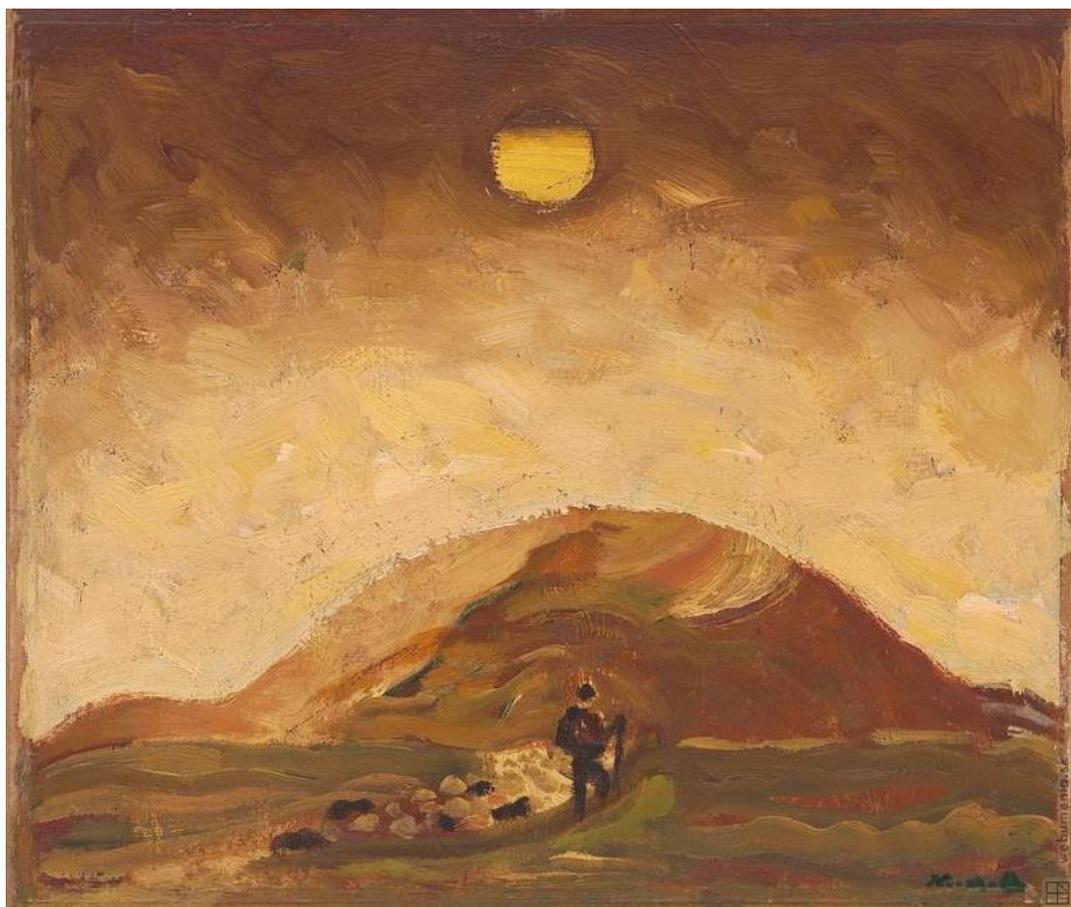
Umbertini Francesco - Bacchiacca Francesco

umbilicus urbis Romae - centrálny bod *Rímskej ríše* v podobe stupňovitého *omfalu*, umiestený na *Fóre Romanum*; pozri *pupok sveta*

umbra - tmavšia odroda farebnej *hlinky sieny*; prírodný zemitý *pigment*, zmes oxidov železa a mangánu (t.j. vlastne druh *okru*); má heterogénnu štruktúru, tvrdú *textúru* a strednú kryvosť; veľmi stála, znáša sa so všetkými pigmentami, použiteľná vo všetkých technikách; pre obsah mangánu urýchljuje schnutie olejov, ktorých spotrebu má značnú (80%); pozri *farby zemité*; *pigmenty a farbivá hnedé*

Smith: umbra prírodná, umbra pálená; chemicky FeO(OH) obsahujúci oxid manganičitý a oxidy železa; v indexe farieb uvádzané pod názvom Pigmentová hnedá 7; zelenavo hnedá až červenavo hnedá farba; *opacita*: priehľadná; vhodná pre všetky *média*; vyskytuje sa v Taliansku a na Cypre; červenšie tóny sa získavajú žiňaním v otvorených nístejových peciach

Smith: umbry podobne ako okre sú tiež hlinítmí kremičitanmi s 45 až 55% oxidu železitého a 8 až 16% oxidu manganičitého; najlepšie umbry pochádzajú z Cypru (*umbra cyperská*) a majú studenú nazelenalú farbu; severotalianske a nemecké umbry majú svetlejší odtieň; pálením prírodnej hlinky (*umbry prírodnej*) sa získava červenasto hnedá *umbra pálená*; pozri *farbivo anorganické* (Smith užíva termín *pigment anorganický*)

M. A. Bazovský: Pastierik (1950)

umbra cyperská - umbra zelenohnedého odtieňa; pozri *farbivá hnedé, pigmenty a farbivá hnedé*

umbra pálená - pigment s temnejším, sýtejším odtieňom, s nábehom do červenej

umbra prírodná - pozri *umbra*

Umbria - pozri *Taliansko*

<https://sk.wikipedia.org/wiki/Umbria>

D. Bruschi: Personifikácia Umbrie (freska v Paláci prefektúry v Perugii, 19.st.)

umbrijská škola - jedna z popredných maliarskych škôl talianskej renesancie so strediskami v Umbrii, Arezze a Perugii; charakteristickým rysom tvorby jej predstaviteľov bola záľuba v *detalle* a zameranie na problémy svetla a farby; porovnaj *florentská škola*, *benátska škola*; pozri *renesancia* (Baleka)

http://es.wikipedia.org/wiki/Escuela_de_Umbr%C3%ADa

umbrijskí maliari - pozri *P. della Francesca*, *Melozzo da Forlío*, *L. Signorelli*, *Pinturicchio*, *A. Mantegna*, raná tvorba *Raffaela*, *P. Perugino*, *D. Bruschi*

http://en.wikipedia.org/wiki/Category:Umbrian_painters

A

Domenico Alfano
Niccolo Alunno
Stefano Amadei
Giulio Cesare Angeli
Francesco Appiani
Tiberio d'Assisi

B

Giovanni Maria Baldassini
Pietro Paolo Baldinacci
Benedetto Bandiera
Vincenzo Barboni
Tommaso Barnabei
Pier Angelo Basili
Giovanni Francesco Bassotti Filippo Bellini
Giacinto Boccanera
Giovanni Boccati
Benedetto Bonfigli
Bernardino Brozzi
Annibale Brugnoli

Federigo Brunori
Domenico Bruschi
Alberto Burri

C
Rinaldo Calvi
Bernardino Campilius
Bartolomeo Caporale
Giovanni Battista Caporale
Giulio Caporale
Peter Carattoli
Michelangelo Carducci
Bruno Ceccobelli
Vincenzo Chialli
Jerome Cialdieri
Francesco Civalli
Ermenegildo Costantini

D
Felice Damiani
Fabio Cornia
Luzie Dolci
Dono Doni

E
Expressionist Master of Santa Chiara

F
Antonio Maria Fabrizi
Master of Saint Francis

G
Bernardino Gagliardi
Giannicola Paul
Berto di Giovanni
Matteo da Gualdo

I
Sinibaldo Ibi
Isaac Master (maliar)

L
Carlo Labruzzo
Carlo Lamparelli
Joseph Laudati
Fiorenzo di Lorenzo

M
Piermatteo Lauro de 'Manfredi z Amelia
Bernardino di Mariotto
Majster Gubbio križa
Master of the Treasury/Majster štátnej pokladnice
Orlando Merlini
Bernardino Mezzastris
Pier Antonio Mezzastris
Giovanni Battista Michelini
Pietro Montanina
Títo Moretti

N

Bernardino di Nanni
Ottaviano Nelli
Benedict Nucci

P
Lattanzio Pagani
Masolino da Panicale
Pietro Perugino
Cola Petruccioli
Lo Spagna
Pinturicchio
Plínio Plini
Giuliano Presutti

R
Ulysses Ribustini
Archita Ricci
Claudio Rinaldi (maliar)
Lemmo Rossi-Scotti

S
Matteo Salvucci
Eusebio da San Giorgio
Giacomo di Ser Michele
Jacopo Siculo
Carlo Speridone Mariotti

T
Pietro Paolo Tamburini
Agostino Tassi
Matteo Tassi
Terenzio Terenzi
Bartolomeo di Tommaso
Girolamo Troppa

U
Francesco da Urbino

V
Napoleone Verga
Alessandro Vitali
Antonio Viviani

Z
Jacopo Zabolino

umelá koža - koža umelá
umelá kožušina - kožušina umelá
*umelci - pozri umelkyne

<http://en.wikipedia.org/wiki/Category:Artists>

*umelci akademickí - akademickí umelci
*umelci akvarelu - akvarelisti
*umelci amerického Západu - americkí umelci amerického západu
*umelci americkí - americkí umelci
*umelci amsterdamskí - amsterdamskí umelci
*umelci anglickí - anglickí umelci
*umelci anonymní - anonymní umelci
*umelci barokoví - barokoví umelci

- *umelci brazílski - *brazílski umelci*
- *umelci bristolskí - *bristolskí umelci*
- *umelci byzantskí - *byzantskí umelci*
- *umelci československí - *československí národní umelci*
- *umelci čínski - *čínski umelci*
- *umelci dánski - *dánski umelci*
- *umelci digitálni - *digitálni umelci*
- *umelci expresionistickí - *expresionistickí umelci*
- *umelci filipínski - *filipínski umelci*
- *umelci florentskí - *florentskí umelci*
- *umelci gayovia - *gay umelci*
- *umelci gotickí - *gotickí umelci*
- *umelci graffiti podľa národnosti -

http://en.wikipedia.org/wiki/Category:Graffiti_artists_by_nationality

- *umelci harlemskí - *harlemskí umelci*
- *umelci hluchí - *hluchí umelci*
- *umelci holandskí - *holandskí umelci*
- *umelci inštalácie - *inštalační umelci*
- *umelci iránski - *iránski umelci*
- *umelci írski - *írski umelci*
- *umelci izraelskí - *izraelskí umelci*
- *umelci japonskí - *japonskí umelci*
- *umelci juhoamerickí - *juhoamerickí umelci*
- *umelci Južného Holandska 18.st. - pozri *holandskí umelci*

http://en.wikipedia.org/wiki/Category:18th-century_painters_from_the_Southern_Netherlands

- *umelci kanadskí - *kanadskí umelci*
- *umelci katalánski - *katalánski umelci*
- *umelci konskí - *konskí umelci*
- *umelci krétski - *krétski umelci*
- *umelci kvetinoví - *kvetinoví umelci*
- *umelci litovskí - *litovskí umelci*
- *umelci londýnski - *londýnski umelci*
- *umelci madridskí - *madridskí umelci*
- *umelci mexickí - *mexickí umelci*
- *umelci moderní - *moderní umelci*
- *umelci nemeckí - *nemeckí umelci*
- *umelci newyorskí - *newyorskí umelci*
- *umelci normandskí - *normandskí umelci*
- *umelci palestínski - *palestínski umelci*
- *umelci performance podľa národnosti -

http://en.wikipedia.org/wiki/Category:Performance_artists_by_nationality

- *umelci podľa abecedy -

http://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%9A%D0%B0%D1%82%D0%B5%D0%B3%D0%BE%D1%80%D0%B8%D1%8F:%D0%A5%D1%83%D0%B4%D0%BE%D0%B6%D0%BD%D0%B8%D0%BA%D0%B8_%D0%BF%D0%BE_%D0%B0%D0%BB%D1%84%D0%B0%D0%B2%D0%B8%D1%82%D1%83

http://ru.wikipedia.org/w/index.php?title=%D0%9A%D0%B0%D1%82%D0%B5%D0%B3%D0%BE%D1%80%D0%B8%D1%8F:%D0%A5%D1%83%D0%B4%D0%BE%D0%B6%D0%BD%D0%B8%D0%BA%D0%B8_%D0%BF%D0%BE_%D0%B0%D0%BB%D1%84%D0%B0%D0%B2%D0%B8%D1%82%D1%83&pagefrom=%D0%90%D0%BB%D1%8C%D1%85%D0%BE%D0%B2%D1%81%D0%BA%D0%B8%D0%B9%2C+%D0%94%D0%B0%D0%B2%D0%B8

[%D0%B4+%D0%91%D0%BE%D1%80%D0%B8%D1%81%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D1%87#mw-pages](#)

*umelci podľa etnického pôvodu -

http://en.wikipedia.org/wiki/Category:Artists_by_ethnicity

*umelci podľa krajiny -

http://commons.wikimedia.org/wiki/Category:Engravers_by_country

*umelci podľa média -

http://en.wikipedia.org/wiki/Category:Artists_by_medium
http://ca.wikipedia.org/wiki/Categoria:Artistes_per_especialitat

*umelci podľa obdobia -

http://en.wikipedia.org/wiki/Category:Artists_by_period

*umelci podľa pôvodu a média -

http://ca.wikipedia.org/wiki/Categoria:Artistes_de_1%27%C3%A0mbit_catalanoparlant_per_disciplina

*umelci podľa umeleckej školy -

http://en.wikipedia.org/wiki/Category:Alumni_by_art_school

*umelci podľa žánru -

http://en.wikipedia.org/wiki/Category:Artists_by_genre

*umelci pohľadníc - pozri *W. Wojtkiewicz; pohľadnica*

http://en.wikipedia.org/wiki/Category:Postcard_artists

A

Mabel Lucie Attwell

B

Elisabeth Boehm
Frances Brundage
Paul Bunel

C

Gene Carr (karikaturista)
Peter Chrispy
Ellen Clapsaddle
Cynicus

D

Leonid Denysenko

H

Genevieve Hafner
Émile Hamonic
Maud Humphrey

K

Thomas Kinkade
Raphael Kirchner

M
Josef Madlener
Achille Mauzan
Donald McGill
Alphonse Mucha

N
Jenny Nyström

P
Louis James Pesha

Q
WW Quatremain
AR Quinton

S
Jevgenij Gavrilov Sokolov
Pietertje van Splunter

V
James Valentine (fotograf)

W
Louis Wain
Mary Willumsen
Henry B Wimbush
Witold Wojtkiewicz

- ***umelci poľskí - poľskí umelci**
- ***umelci postmoderní - postmoderní umelci**
- ***umelci psí - psí umelci**
- ***umelci rakúski - rakúski umelci**
- ***umelci realistickí - realistickí umelci**
- ***umelci renesanční - renesanční umelci**
- ***umelci rokokoví - rokokoví umelci**
- ***umelci ruskej ríše -**

http://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%9A%D0%B0%D1%82%D0%B5%D0%B3%D0%BE%D1%80%D0%B8%D1%8F:%D0%A5%D1%83%D0%B4%D0%BE%D0%B6%D0%BD%D0%B8%D0%BA%D0%B8_%D0%A0%D0%BE%D1%81%D1%81%D0%B8%D0%B9%D1%81%D0%BA%D0%BE%D0%B9_%D0%B8%D0%BC%D0%BF%D0%B5%D1%80%D0%B8%D0%B8_%D0%BF%D0%BE_%D1%82%D0%B5%D0%BC%D0%B0%D1%82%D0%B8%D0%BA%D0%B5
[5](#)

- ***umelci socialistického realizmu - pozri *socialistický realizmus*; B. V. Ioganson**

http://en.wikipedia.org/wiki/Category:Socialist_realism_artists

https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%9A%D0%B0%D1%82%D0%B5%D0%B3%D0%BE%D1%80%D0%B8%D1%8F:%D0%A5%D1%83%D0%B4%D0%BE%D0%B6%D0%BD%D0%B8%D0%BA%D0%B8-%D1%81%D0%BE%D1%86%D1%80%D0%B5%D0%B0%D0%BB%D0%B8%D1%81%D1%82%D1%8B_%D0%BF%D0%BE_%D1%81%D1%82%D1%80%D0%B0%D0%BD%D0%B0%D0%BC

- ***umelci súčasní - súčasní umelci**

***umelci svetovej vojny** - pozri *F. Brangwyn; prvá svetová vojna, druhá svetová vojna, vojnoví umelci*

https://en.wikipedia.org/wiki/Category:World_War_I_artists

- ***umelci škótski** - *škótski umelci*
- ***umelci španielski** - *španielski umelci*
- ***umelci športoví** - *športoví umelci*
- ***umelci švajčiarski** - *švajčiarski umelci*
- ***umelci švédski** - *švédski umelci*
- ***umelci tapisérioví** - *tapisérioví umelci*
- ***umelci textilní** - *textilní umelci*
- ***umelci uhorskí** - *uhorskí umelci*
- ***umelci ukíjo-e** - *japonskí umelci ukíjo-e*
- ***umelci utrechtskí** - *utrechtskí umelci*
- ***umelci varšavskí** - *varšavskí umelci*
- ***umelci venezuelskí** - *venezuelskí umelci*
- ***umelci vitráže** - *vitrážisti*
- ***umelci vizuálni** -

http://nl.wikipedia.org/wiki/Categorie:Beeldend_kunstenaar_naar_nationaliteit

- ***umelci vojnoví** - *vojnoví umelci*
- ***umelci vojny svetovej** - *umelci svetovej vojny*
- ***umelci vo Versailles** - pozri *Versailles*

http://fr.wikipedia.org/wiki/Cat%C3%A9gorie:Artiste_li%C3%A9_au_domaine_de_Versailles

- ***umelci waleskí** - *waleskí umelci*
- ***umelci zaniknutých štátov** -

http://sk.wikipedia.org/wiki/Kateg%C3%B3ria:Umelci_zaniknut%C3%BDch_%C5%A1t%C3%A1tov

- ***umelci zvierat** - *zvierací umelci*
- ***umelci židovskí** - *židovskí umelci*
- ***umelci 17.st.** -

http://en.wikipedia.org/wiki/Category:17th-century_artists

umelec - vo *výtvarnom umení* v užšom zmysle tvorca výtvarného *diela*, v širšom zmysle tiež interpret (napr. hudobného diela); prenesenom zmysle a veľmi voľne každý, kto dosahuje remeselné dokonalého výsledku vo svojom odbore; pozri *ars mechanicae; autor, banaukos, autodidakt/amatér, anonym, umelec, géniovia; cech, ateliér; Melanchólia; barok; museion, bít mummi, academia, mecenáš; bohéma, beatnik, hippies, provos, Teds, punk, umelkyne, umelci*

<http://cs.wikipedia.org/wiki/Kategorie:Um%C4%9Blci>

<http://en.wikipedia.org/wiki/Category:Artists>

http://en.wikipedia.org/wiki/Category:Artist_stubs

umelecká aukcia - *aukcia umelecká*

Umělecká beseda - spolok umelcov založený 1863 v Prahe, podmienený obrodeneckým úsilím podvihnúť umeleckú tvorbu a prekonať český provincializmus; najpočetnejší výtvarný odbor v prvých dvoch dekádach 19.storočia, pod vedením J.Mánesa, P.Maixnera, Pinkasa, Schnircha; v 90.rokoch vnútorné rozpory a pred 1.svetovou vojnou príchod novej generácie (Rabas, Rada, Kremlička); v 20.rokoch príchod nových členov z *Devětsilu*, spolupráca s *Tvrdošijnými*; pozri *skupina Jednota výtvarných umělců; českí umelci*

http://cs.wikipedia.org/wiki/Kategorie:%C4%8Clenov%C3%A9_Um%C4%9Bleck%C3%A9_besedy

Umelecká beseda slovenská - pozri *E. Antal*

http://sk.wikipedia.org/wiki/Umeleck%C3%A1_beseda_slovensk%C3%A1

umelecká dielňa - dielňa umelecká

umelecká generácia - generácia umelecká

umelecká grafika - tiež *voľná grafika*; voľná grafika je grafikou, ktorá je úplne duševným majetkom svojho tvorcu; umelec tvorí dielo podľa vlastnej voľnej predstavy, jeho je námet, myšlienka aj prevedenie; diela majú najbližšie k obrazom; do voľnej grafiky patrí najhodnotnejšie diela, keďže vznikajú bez vonkajších vplyvov;

-obor umelekej tvorby založený na tlačovom postupe, ktorý vedie k obmedzenému počtu *odtlačkov*; delí sa na *grafiku voľnú*, vyjadrujúcu sa formou *grafických listov*, klasických technických postupov, ručnej tlače a podriadenou tým istým zákonitostiam ako *maliarstvo*, *sochárstvo*, *architektúra*, a na *grafiku užitú*, ktorá tvorí súčasť *užitého umenia*; hranice medzi voľnou a užitou grafikou sa historicky menia podľa spoločenských funkcií (stredoveký *drevorez* s agitačnou funkciou dnes chápaný predovšetkým vo svojej umelekej funkcii), podľa meniacich sa názorov na výtvarné a obsahové hodnoty, pôvodnosť a postavenie techniky v tvorivom a realizačnom procese (pozri *originál - grafický list*, *grafika počítačová*); v niektorých definíciách splyva pojem grafiky umelekej a grafiky voľnej, rovnako ako pojem *grafiky reproduknej* a *grafiky užitej*, čo dáva samotným definíciám odlišný obsah v porovnaní s našim delením; pozri *mokrý postup*, *ofsetová litografia*, *reliéfna tlač*; porovnaj termín *grafika voľná*; pozri *tlač z plochy*

<https://cs.wikipedia.org/wiki/Grafika>

umelecká kolónia - kolónia umelecká

umelecká kritika - pozri *kritika výtvarného diela*

http://en.wikipedia.org/wiki/Arts_criticism

umelecká liatina - liatina umelecká

umelecká litografia - litografia umelecká

umelecká pamiatka - pozri *pamiatka*

umelecká porota/komisia - jury

umelecké diela - pozri *zoznamy umeleckých diel, témy v umení*

http://en.wikipedia.org/wiki/Category:Works_of_art

umelecké dielo - pozri *dielo, dielo literárne, umenie; artefakt; zručnosť; pravosť umeleckého diela, falzum, padelok, originál; zlatý rez; A.D; bod cenový*

umelecké formy -

http://es.wikipedia.org/wiki/Categor%C3%ADa:Formas_de_arte

umelecké ilustrácie - ilustrácie umelecké

umelecké kováčstvo - kováčstvo umelecké

umelecké médiá -

http://en.wikipedia.org/wiki/Category:Art_media

umelecké opracovávanie kovov - pozri *cinovanie > cinárstvo, dekapovanie; cizelovanie, kovotepectvo, toreutika; gilošovanie, gravírovanie, granulácia, leptanie, legovanie; niello, tauzia/ tauzovanie/ damaskovanie, pasiarstvo, patinovanie, brúsenie, brynýrovanie; pozlacovanie; alpaka, mosadz, bronz, nové striebro, tzv.Monelov kov; mosanská škola; striebornícke umenie, zlatníctvo; ferronnerie, martelé, repoussé, inlay; lak zaponový; metalici*

umelecké organizácie -

http://en.wikipedia.org/wiki/Category:Arts_organizations

umelecké povolania -

http://en.wikipedia.org/wiki/Category:Arts_occupations

umelecké povolania podľa národnosti -

http://en.wikipedia.org/wiki/Category:Arts_occupations_by_nationality

umelecké remeslá - ručná výroba predmetov praktickej potreby, u ktorých okrem úžitkovej funkcie hrá významnú úlohu aj umelecká forma (pozri *voľné umenie*); umelecké remeslo postupne vytlačované umeleckým priemyslom a koncom 19.storočia a počiatkom 20.storočia obnovené zásluhou výtvarných teoretikov a umelcov (pozri *Arts and Crafts Exhibition Society, Arts and Crafts Movements, Century Guild, The Arts Workers Guild, Morris Company, Kelmscott Press, Artel, Wiener Werkstätte*), ktorí prichádzajú s myšlienkou nenahraditeľnosti ručných originálov priemyselným výrobkom z dôvodov väčšej osobitosti a reprezentatívnosti diela; pozri *cech; brána harmónie, Daidalos; karty; Artěl; Ústredie umeleckých remesiel, Ústredie ľudovej umeleckej výroby, Uměleckoprůmyslové museum v Praze; hracie karty; kováčstvo umelecké; tlač textilná*

http://en.wikipedia.org/wiki/Category:Arts_and_crafts

http://cs.wikipedia.org/wiki/Kategorie:Um%C4%9Bleck%C3%A1_l%C5%99emesla

umelecké rodiny - pozri *Wierix, de Witte, Siche*; *maliarske rodiny*

http://en.wikipedia.org/wiki/Category:Artist_families

<http://de.wikipedia.org/wiki/Kategorie:K%C3%BCnstlerfamilie>

A

Brüder Abel
Adamberger (Familie)
Almirante (Familie)
Aostalli
Brüder Asam

B

Bach (Glockengießerfamilie)
Baison (Schauspielerfamilie)
Bamberg (Zauber Künstlerfamilie)
Basté (Künstlerfamilie)
Bechert (Bildhauerfamilie)
Beck (Schauspielerfamilie)
Benningk
Bernardazzi
Bertle (Künstlerfamilie)
Theaterfamilie Bille
Bleibtreu (Künstlerfamilie)
Van den Blocke (Künstlerfamilie)
Boch (Künstlerfamilie)
Bodenehr
Orgelbau Breinbauer

C

Carlone (Künstlerfamilie)
Cauer (Familie)

D

Da Sangallo
De Bry
Della Robbia
Devrient (Künstlerfamilie)
Dientzenhofer
Dohnányi
Drentwett

E

Eibenschütz (Familie)
Ellmenreich (Schauspielerfamilie)

F

Faistenberger
Feuchtmayer
Fitz (Familie)
Floris de Vriendt
Formes (Künstlerfamilie)
Friese (Künstlerfamilie)

G

Gedler
Gigl (Künstlerfamilie)
Giner (Künstlerfamilie)
Glockendon (Künstlerfamilie)
Glume
Görner (Familie)
Gumpp
Gura (Künstlerfamilie)

H

Harlan (Familie)
Hasenhut (Künstlerfamilie)
Hauser (Bildhauersippe)
Herrmann (Zauberkünstlerfamilie)
Hilliger (Glockengießer)
Hörbiger
Hügel (Familie)

I

Impekoven (Familie)

J

De Jode
Juncker (Bildhauerfamilie)

K

Kaps (Familie)
Klauber (Kupferstecher)
Knoll (Bildhauerfamilie)
Kobell
Koberwein (Künstlerfamilie)
Korb (Familie)
Kutschbach (Glockengießer)

L

Larsen (Zauberkünstlerfamilie)
Li Volsi
Lippl
Maik und Dirk Löbbert
Lortzing (Künstlerfamilie)
Lösch (Glockengießer)

M

Mann (Familie)
Marubi
Masreliez
Mittell (Künstlerfamilie)

Moosbrugger (Familie)
Moralt
Moroder
Mozart (Familie)
Müller-Elmau (Schauspielerfamilie)
Multscher

N
Nahl (Künstlerfamilie)

P
Parler
Pichler (Künstlerfamilie)
Pictorius (Familie)
Pozzi (Künstlerfamilie aus dem Tessin)
Pozzi (Künstlerfamilie aus Rom)

Q
Quellinus

R
Revueltas Sánchez
Tom Ring
Rüdisühli
Rugendas

S
Theaterfamilie Schichtl
Brüder Schiestl
Schwanthaler
Sessi (Familie)
Seyler (Hanseatengeschlecht)
Silbermann (Orgelbauerfamilie)
Sommer (Künstlerfamilie)
Spaz
Speckter
Steenwinckel (Künstlerfamilie)
Strigel (Künstlerfamilie)
Syrlin

T
Thimig (Künstlerfamilie)
Tischbein (Künstlerfamilie)
Traber (Artistenfamilie)
Von Trier (Glockengießerfamilie)

V
Vischer (Familie)
Vivarini

W
Walther (Künstlerfamilie)
Geschwister Weisheit
Weiß (Künstlerfamilie)
Winterhalder (Bildhauersippe)
Witwer (Künstlerfamilie)

Z
Bildhauerfamilie Zürn

umelecké skupiny a kolektívy - pozri skupina

http://en.wikipedia.org/wiki/Category:Artist_groups_and_collectives

umelecké smery -

http://en.wikipedia.org/wiki/Category:Art_movements

http://cs.wikipedia.org/wiki/Kategorie:Umělecké_směry

http://cs.wikipedia.org/wiki/Kategorie:Um%C4%9Bleck%C3%A9_sm%C4%9Bry

Umelecké stredisko vzbúrencov - Rebel Art Centre

umelecké školy -

http://en.wikipedia.org/wiki/Category:Art_schools

umelecké štýly -

http://en.wikipedia.org/wiki/Category:Art_movement_stubs

umelecké techniky -

http://en.wikipedia.org/wiki/Category:Artistic_techniques

umelecké žánre -

http://en.wikipedia.org/wiki/Category:Art_genres

umelecké žánre podľa krajiny a národnosti -

http://en.wikipedia.org/wiki/Category:Arts_genres_by_country_or_nationality

Umelecko-historické múzeum vo Viedni - pozri Filemon a Baukida

umelekohistorický - majúci vzťah k *dejinám umenia/kunsthistorii*

umelecko-priemyselné múzeum - pozri *Uměleckoprůmyslové museum v Praze*

umelecký design - pozri *design*

umelecký film - druh filmovej tvorby, *kinematografie*, vytvárajúci vymyslený dramatický dej podľa scenára; realizovaný alebo živými hercami (hraný film) alebo na základe trikov (*animovaný film*); pozri *film, ateliér, exteriér, filmová dekorácia*

umelecký jazyk - pozri *Samo-pisma*

http://pt.wikipedia.org/wiki/L%C3%ADngua_art%C3%ADstica

umelecký kabinet - kabinet umeleckých diel

- Baleka: výmena imobilných alebo mobilných *umeleckých diel*; vývojom sa ustálili podmienky umeleckého obchodu: ponuka a dopyt na umeleckom trhu, spôsob predaja (napr. verejný predaj formou *aukcie*, dohodou medzi *zberateľmi*), právne normy predaja, odhad hodnoty cenou, záruka pravosti predávaného diela (pozri *expertíza*), aukčné a predajné *katalógy* (pozri *aukčný katalóg*), predajné výstavy (pozri *výstavníctvo*), umelecké trhy alebo veľtrhy; základom novodobého umeleckého trhu boli rímske antické dielne (pozri *dielňa umelecká*), z ktorých vychádzali diela určené na voľný trh, tj. pre neznámeho kupca; dielne sa udržali aj vo feudalizme, keď prevládalo podriadenie tvorby priamej cirkevnej zákazke (pozri *huta stavebná, scriprorium; concetto, cenzúrny edikt*); posilnenie vplyvu miest a meštianskeho živlu, tým aj tovarového trhu, opäť vytvorilo podmienky pre voľný obchod s umeleckými *dielami* (so všetkými umeleckými, spoločenskými aj sociálnymi dôsledkami pre dielo aj *umelca*); pouličný predaj bol ešte v 15.st. doplnený o predaj v kráme, s obchodom začali spolupracovať aj *cechy*; vznikol ďalej obchod komisionálny (predaj diela za podiel určený obchodníkovi), *aukcie*, umelecké veľtrhy, *salóny*, predaj grafických diel podľa ponukových *katalógov*; obchod rozvinul manažerizmus organizujúci a ovplyvňujúci umelecký život prostredníctvom časopisov, televízie, rozhlasu, výstav, štipendií, dotácií, sympózií, nadácií, ktoré obracajú pozornosť na jednotlivé smery, skupiny, umelcov ap.; niekedy do týchto akcií zapojené v medzinárodnom meradle aj politické aspekty; skutočné umelecké dielo sa ukázalo byť

spoľahlivým uložením a výhodným zväčšením kapitálu; nákup umeleckého diela priamo od umelca bol od 19.st. viazaný často zmluvou (pozri *autorské právo: copyright, cum privilegio*); obchodník zaisťoval umelca sociálne a pracovne (atelier, plátno, farby) a odoberal jeho diela za dohodnutú cenu bez ohľadu na cenu diela na trhu; rad takýchto obchodníkov skutočnými znalcami (A. Vollard: impresionisti; D.H.Kahnweiler: Picasso; P.Durand-Ruel, P.Cassierer, P.Cabanne, S.Ščukin, I.Morozov; porovnaj *mecenáš*); vedľa obchodu priamo z rúk umelca („z prvej ruky“) sa rozvinul aj obchod „z druhej ruky“, ktorý zaisťoval medzinárodný predaj umeleckých diel nákupom jednotlivých diel aj celých zbierok alebo kolekcii; aj tu došlo ku špecializácii (pozri *Sotheby's, Christie's*); odberateľmi umeleckých diel sú aj súkromní zberatelia, verejné inštitúcie (*múzeá, galérie*), so ktorými obchod udržiava pravidelný styk; obchod s umeleckými dielami čelí čiernemu, ilegálnemu umeleckému trhu, ktorý často spolupracuje s podsvetím (rad *lúpeží* prevedená na podnet zberateľov; pozri *lúpeže umeleckých diel*); obchod čelí aj *falzom*, čelí cenám čierneho trhu, umelo vyvolanej ponuke alebo dopytu apod.; preto bola 1935 založená organizácia umeleckého obchodu *Cinoa (Confédération Internationale des Négotians en Oeuvres d'Art)*; rad zmlúv uzavretých prostredníctvom *UNESCO*; stanovenie ceny viedlo parížsky umelecký obchod k vypracovaniu *bodového cenového systému*: založený na veľkosti obrazového *formátu*, relatívne objektívnej hodnote diela, na dopyte a ponuke, početnosti diel na umeleckom trhu a d' zložkách; bod predstavuje určitú čiastku stanovenú podľa týchto meradiel (Picassov cenový bod zodpovedal 1956 čiastke 100 tis. starých francúzskych frankov, jeho obraz o rozmeroch 92x72cm zodpovedal svojimi rozmermi a ďalšími meradlami 30 bodom, t.j. čiastke 3 mil. frankov

-www v súvislosti s heslom *Lorraine*: aby zabránil falzifikovaniu svojich diel alebo opakovaniu ich kompozícií, vyrábal tónované osnovy pre potenciálnych kupcov a na zadnej strane napísal meno kupujúceho; tieto ryté súbory pomenoval *Libier veritatis* a publikoval; stali sa cenným materiálom pre študentov *krajinomalby*

pozri *aukcia umelecká; Dielo, Krásna izba; Medzinárodná únia na ochranu diel literárnych a umeleckých/ Bernská únia/ Union internationale pour protection des ouvrages littéraires et artistiques; objednávateľ; parížska škola; tzv. blší trh, starinárstvo, vetešníctvo, starožitnosť, starina, galéria, akvizícia, znalectvo; kópia, falzum; Old master print; Lorraine, J. Bellini, A. Vollard, P. Tempest, L. Finson*

umelecký popis - popis umelecký

umelecký priemysel - pozri *Arts and Crafts Movement*

umelá koža - pozri *plastilak*

Umeleckopriemyslové museum v Praze - Malá čl. encyklopédia: inštitúcia zaoberajúca sa zhromažďovaním, sprístupňovaním a vedeckým spracovaním diel *umeleckého remesla*, umeleckého priemyslu a *užitého umenia* a štúdiom *životného prostredia*; založené 1885 Obchodnou a živnostenskou komorou, po zoštátnení v 1949 pamiatkové fondy rozšírené o špecializované odbočky na štátnych zámkoch; 1958-67 spojené s NG, od 1970 samostatný centrálny vedecký ústav; budova podľa návrhu Schulze v štýle *novorenesancie*; pozri *plagát, múzeum*

umelé hmoty/syntetické hmoty - moderné syntetické materiály, užívané v sochárskej tvorbe: epoxidová živica, polyester, *dentakryl, modurit, polystyrén, celuloid*; pozri a dopln *plastické hmoty*

Baleka v súvislosti s heslom *sochárstvo*: nepresný názov pre *plastické hmoty*; termín zdôrazňuje ich umelosť a novosť cítenú ako protiklad k prírodným sochárskym *materiálom* alebo ku hmotám prisvojeným už ako prirodzené a klasické preto, lebo sa s nimi ľudská zmyslovosť zžila (*bronz*); termín umelá hmota však odzrkadľuje aj ľudské vedomie vlastnej tvorivosti, ktoré vytvorenú hmotu už ako prirodzený *materiál* vťahuje do sochárstva a hľadá pre ňu jej vlastnú výtvarnosť; pozri *minimal art: floor pieces/pezemná plastika*

umelé svetlo - svetlo umelé

*umelkyne -

http://en.wikipedia.org/wiki/Category:Women_artists

*umelkyne belgické - belgické umelkyne

*umelkyne francúzske - francúzske umelkyne

*umelkyne mexické - mexické umelkyne

*umelkyne nemecké - nemecké umelkyne

*umelkyne podľa národnosti -

http://en.wikipedia.org/wiki/Category:Women_painters_by_nationality

*umelkyne škótske - *škótske umelkyne*

*umelkyne talianske - *talianske umelkyne*

*umelkyne 17.st. - pozri *M. van de Passe*

https://en.wikipedia.org/wiki/Category:17th-century_women_artists

A

Angelica Veronica Airola
Sofonisba Anguissola

B

Sarah van Baalbergen
Mary Beale
Aniella di Beltrano
Laura Bernasconi
Antonia Bertucci-Pinelli
Marie Blancour
Anna Katharina Block
Gesina ter Borch
Madeleine Boullogne
Antoinette Bouzonnet-Stella
Claudine Bouzonnet-Stella
Plautilla Bricci
Anna Francisca de Bruyns

C

Orsola Maddalena Caccia
Margherita Caffi
Ginevra Cantofoli
Rosalba Carriera
Brita von Cöln
Theresa Maria Coriolano
Marie Courtois
Elizabeth Creed
Mariangiola Criscuolo

D

Agnese Dolci
Catherine Duchemin

E

Anna Maria Ehrenstrahl

F

Lucrina Fetti
Lavinia Fontana
Isabella Francken
Giovanna Fratellini

G

Fede Galizia
Giovanna Garzoni
Artemisia Gentileschi
Caterina Ginnasi
Diana Glauber
Margaretha van Godewijk

Maria de Grebber

H

Margaretha de Heer

Johanna Helena Herolt

Anna Cornelia Holt

K

Anne Killigrew

Catharina van Knibbergen

Joanna Koerten

Amalia Königsmarck

L

Judith Leyster

M

Faustina Maratti

Cornelia van Marle

Eva van Marle

Susanna Mayr

Maria Sibylla Merian

Louise Moillon

O

Josefa de Óbidos

Maria van Oosterwijck

Catharina Oostfries

P

Isabella Parasole

Magdalena van de Passe

Catharina Peeters

Clara Peeters

Katharina Pepijn

R

Geertruydt Roghman

Magdalena Roghman

Katharina Rozee

Anna Ruysch

S

Sara Saftleven

Teresa Scannabecchi

Maria Schalcken

Anna Maria van Schurman

Elisabetta Sirani

Adriana Spilberg

Susanna van Steenwijk

T

Caterina Tarabotti

Anna Maria Thelott

Maria Theresa van Thielen

Lucia Casalini Torelli

V

Chiara Varotari

Johanna Vergouwen

W

Anna Waser
Maria de Wilde
Alida Withoos
Maria Withoos
Aleijda Wolfsen
Michaelina Wautier
Geertgen Wyntges

X
Xue Susu

Y
Catarina Ykens-Floquet
Catharina Ykens

umelkyne 20.st. - pozri *P. Modersohn-Becker*

https://en.wikipedia.org/wiki/Category:20th-century_women_artists

umelý fragment - zámerná skicovitosť a nedokončenosť niektorých vybraných partií umeleckého diela; užívaná najmä v *romantickej krajinomalbe*, predtým ojedinele už v *rokoku*; pozri *fragment*; porovnaj *torzo*; *ukijo-e*

J. Srna: Fragment (1967)

umelý kameň - druh *betónu* so špeciálnou prímiesou, napr. mramorovou drvinou; dá sa nanášať na kostru ako *štuka*, odlievať alebo natlačiť do sadrovej formy ap.; pozri *stavebný materiál*; *Coadă kameň*

tzv. **umelý kopál** - *kopál umelý*

umelý mramor - *mramor umelý/marmorino*

umenia bojové - *bojové umenia*

umenia krásne - *krásne umenia*

umenia kresbové - umenia založené na kresbe; v renesancii medzi ne považované maliarstvo, grafika, sochárstvo, architektúra, zhrnuté *Vasarim* pod názov *arti del disegno*; problematika definovania druhov umenia, ich významu a nasledovná klasifikácia kresebných umení vyplynula z tzv. sporu medzi druhmi umenia v období talianskej renesancie (pozri *paragoné*)

umenia slobodné - *slobodné umenia*

umenia užité - *užité umenie*

umenie - forma spoločenského vedomia a tvorivá činnosť človeka, zobrazujúca skutočnosť v umeleckých obrazoch; prvé stopy v *neolite* (od 40 tis.pr.Kr.); počiatky umenia a pôvod umenia spojené s *náboženstvom* (umenie a remeslá v mnohých náboženstvách považované za dary bohov); *patrónom* umenia a vzdelanosti je *apoštol Šimon Zélotský* (pozri *mecenáš*)

pozri *art*; *kreativita/tvorivosť*, *forma*, *originalita*, *ideál*, *idealizácia*, *štylizácia*, *popisnosť*, *popis umelecký*, *artefakt*, *invencia*, *maniera*; *mimesis*, *paragoné*, *archetyp*, *sloh*, *štýl*; *antiumenie*, *dekadencia*, *les beaux-arts/krásne umenia*, *l'art pour l'artizmus*, *voľné umenie*; *dejepis umenia*, *Apolón*, *Aténa*, *Héfaistos*, *Prométheus*, *crassa Minerva*, *Neit*, *Bes*, *Arubani/Aruban*, *Quetzalcoatl*, *Ptah*, *Chang-t'ianng-c'*, *symboly geometrické: horizontála, vertikála, kríž nerovnoramenný, kríž rovnoramenný; paragoné; arti del disegno, ars multiplicata, ars simia naturae; concetto 2; „docere, delactare et movere“*, „*vita brevis, ars longa*“; *pálenie márnivosti; ars simia naturae; dielo výtvarné, lúpeže umeleckých diel, dejepis umenia, estetika, odraz/teória odrazu, estetika; Bibiana; sedem slobodných umení; streetart; bodyart; gejša; gýč; inšpirácia*

<http://federicobabina.com/ARCHIZOO>

<http://en.wikipedia.org/wiki/Art>

<http://en.wikipedia.org/wiki/Category:Arts>

<http://sk.wikipedia.org/wiki/Kateg%C3%B3ria:Umenie>

http://en.wikipedia.org/wiki/Category:Visual_arts

<http://es.wikipedia.org/wiki/Categor%C3%ADa:Arte>

http://www.nationalgallery.org.uk/paintings/collection-overview/collection-overview/*/viewPage/1

<http://cs.wikipedia.org/wiki/Kategorie:Um%C4%9Bn%C3%AD>

<http://sk.wikipedia.org/wiki/Kateg%C3%B3ria:Umenie>

http://it.wikipedia.org/wiki/Categoria:Movimenti_pittorici

http://en.wikipedia.org/wiki/Category:Art_stubs

http://sk.wikipedia.org/wiki/Kateg%C3%B3ria:Umeleck%C3%A9_v%C3%BDhonky

F. de Vriendt: Prebudenie umení (1560)

H. Rottenhammer: Alegória umenia (16.st.)

T. van Thulden: Zvada vypudzuje Umenie a Vedu (17.st.)

H. von Aachen: Alegória mieru, umenia a hojnosti (1602)

J.-B. S. Chardin: Atribúty umenia (1766)

P. Subleyras: Atribúty umenia (18.st.)

D. Chodowiecki: Ex libris Umenia (medirytina, 1760)

Ch. L. Bokelmann: Milovník umenia (1879)

umenie a remeslá -

http://en.wikipedia.org/wiki/Category:Arts_and_crafts

umenie a spiritualita - *spiritualita a umenie*
umenie aborigénov - *aborigénske umenie*
umenie absolútne - *umenie čisté*
umenie abstraktné - *abstraktné umenie*
umenie africké - *africké umenie*
umenie air port - *air port art*
umenie akčné - *akčné umenie*
umenie aktuálne - *aktuálne umenie*
umenie aleuské - *aleuské umenie*
umenie algoritmické - *algoritmické umenie*
umenie americké - *americké umenie*
umenie antické - *antické umenie*
umenie anglické - *anglické umenie*
umenie anglo-írske - *aglo-írske umenie*
umenie anglo-saské - *anglo-saské umenie*
umenie arménske - *arménske umenie*
umenie arte-povera - *arte povera*
umenie austrálske - *austrálske umenie*
umenie ázijské - *ázijské umenie*
umenie aztécke - *aztécke umenie*
umenie babylonské - *babylonské umenie*
umenie barbarské - *barbarské umenie*
umenie barokové - *barokové umenie*

umenie belgické - *belgické umenie*
umenie beninské - *beninské umenie*
umenie biblické - *biblické umenie*
umenie black art - *black art*
umenie bojové - *bojové umenia*
umenie brazílske - *brazílske umenie*
umenie brutizmu - *brutizmus*
umenie budhistické - *budhistické umenie*
umenie byzantské - *byzantské umenie*
umenie černošské - *černošské umenie*
umenie české - *české umenie*
umenie čierne - *umenie čierne*
umenie čínske - *čínske umenie*
umenie čisté - *čisté umenie*
umenie dekoratívne - *dekoratívne umenie*
umenie digitálne - *digitálne umenie*

umenie doby bronzovej - a) umenie staršej doby bronzovej: v mimoeurópskych oblastiach vyniká zvieracia plastika kultúr *Anatólie* (Ala ca *Hüyük*); v severočínskych oblastiach podnety na vznik *zoomorfného štýlu* nomádskych etnik euroázijských stepí (*Skýti*); pod vplyvom oblasti civilizácií Predného východu (euroázijské stepi, *Sumer*, *Mezopotámia*) sa rozvíjalo egejské umenie (*krétsko-mykénska kultúra*; pozri *egejská kultúra*), ktoré koncom raného obdobia doby bronzovej ovplyvnilo rozvoj bohatého *dekoratívneho štýlu* Karpatskej kotliny (*otomanská kultúra*); obdobie staršej doby bronzovej je charakteristické schematizáciou ženských plastík, obmedzením farebnosti kompozície, ornamentu a celkovou tendenciou ku geometrizácii (pozri *idol doskový/ idol tabuľový*); konštituovalo sa *umelecké remeslo*: nové typy a varianty kovových výrobkov (nože, dýky, ihlice), pri tzv. kniežacích pohreboch (pozri tzv. *hrob kniežací*) sa objavuje bohatá výzdoba (*spony*, prívesky, *šperky*)

b) v strednej dobe bronzovej dlhé meče, *tordované* ihlice, náramky s pečatidlovými hlavicami, bohato zdobené prstene, nánožné kruhy, hlinené oltáre so zvieracími obeťami; v rytej *keramike* prevláda trojuholník a *kľukatka* (zalamovaná vlnovka); typickým prejavom v severnej európskej oblasti je výrazná ornamentika- kruhy, *špirály* a ich kombinácia; rozvoj kultov (vegetatívne kulty nahrádzané solárnymi; pozri *solárne božstvá*) sa odráža v kultových nástrojoch (*lury*; pozri *luristánske bronzy*), súboroch nádob na pitie, vozíkov (pozri *modelová plastika*) a vo výzdobe zbraní (pozri *liptovský meč*)

c) mladšia doba bronzová objavila opäť zmysel pre plasticnosť a kombinačné schopnosti pri výrobe spon, ktoré sa čím ďalej viacej ponášajú na *šperk* (jedno až dvojdielne spony, zložité závesky), celkovo však prevažujú abstrahujúce tendencie; rozvoj výroby sklenených perál, drobné symbolické figúrky vtákov (labuť, kačka); v bojovej výbave *štít*, pancier, bojový voz; pozri *praveké umenie*

Baleka pod heslom *praveké umenie*: umenie doby bronzovej a železnej malo v jednotlivých európskych oblastiach nerovnomerný vývoj; najmä v Stredomorí a na atlantskom pobreží nadväzovalo na geometrickú štylizáciu *neolitického umenia* popri súčasnom pôsobení východných vplyvov; objavujú sa aj *idoly* zodpovedajúce mezopotámskemu typu *Veľkej matky*, božstvu *plodnosti* a *smrti*, v niektorých oblastiach zobrazované dokonca aj s dieťaťom na rukách; ďalej sa šíria aj slnečné kulty (pozri *slnko*, *sol*, *solárne božstvá*); do Európy prenikajú nielen idoly s jasne rozvinutými končatinami rozvedenými do priestoru (napr. *gestom rúk*) ale aj *doskové idoly* nájdené na Cypre, Balkáne a vo Španielsku s potlačeným objemom tvarov; svetonázorové predstavy tohto obdobia sa odzrkadľujú aj vo skalných maľbách Iberského poloostrova (Tajo de Figuras, Albuquerque, Aldeaquemada Las Batueñas), o niečo mladšie nálezy z okolia Gardského jazera; v Taliansku (Albenga, Voltri, Ventimiglia); Francúzsko (Provence, údolia Rhony, Bretaña: *megalitické* hroby s obrazmi *hadov* ako symbolov života); Švédsko (Bohuslän, Ostergötland), ktorých diela sa vyznačujú silnou tradíciou predošlého obdobia: zobrazenie osamotených zvierat (pozri *mladopaleolitické umenie*), ale aj pracovné, lovecké a bojové výjavy, zachycujúce veľký počet zbraní, lodí, vozov (1500-500 pr.Kr.) > odrážajú zložitejšie predstavy o svete; do rovnakého obdobia spadá umenie stepných kočovných národov *Skýtov* a *Sarmantov* (pozri *skýtsko-sarmantské umenie*) pohybujúcich sa medzi strednou Čínou a Dunajom; jeho veľkou témou bolo zviera (pozri *zoomorfný štýl*) ale aj iné námety; umenie týchto národov sa dochovalo v *skulpturálnych* a plastických dielach (kov, kosť), maliarsky názor odráža aj výzdoba *kurganov* (náleziisko Pazyryk, 450-400 pr.Kr. s čínskym a iránskym vplyvom); vyhranené je aj *keltské*

umenie zasahujúce od východného Francúzska do Čiech, odrážajúce najmä vplyvy umenia stepných národov (zoomorfný štýl), Predného východu, gréckej a rímskej *antiky*; pretrvávalo na britských ostrovoch (ornament a *email*); ďalší okruh tvorilo *germánske umenie*, ktoré pretváralo keltské, čiernomorské a stredomorské podnety a rozvinulo najmä keramiky, šperk, drahé kovy (*puncovanie*, *razba*, *filigrán*, *granulácia*); od sťahovania kmeňov nadobudlo kmeňové odlišnosti (umenie *Gótov*, *Langobardov*, *Anglosasov* > v ďalšom vývoji pozri *inzulárne umenie*; a ď.); rovnakým vývojovým zákonitostiam podliehalo slovanské umenie z doby *sťahovania národov* (pozri *Slovania*) vo východnej, južnej a strednej Európe medzi 5.-7.st. po Kr.; dochovalo sa však málo výtvorov umeleckého remesla (zoomorfné a antropomorfné práce, z kovu odlievané konské figúry z náleziska Martynovka u Kyjeva); za najstaršiu dochovanú drevenú figurálnu sochu je považovaná kultová postava z náleziska Altfriesack u Neuruppinu (6.-7.st.)

umenie doby železnej - v jeho ranom období, na prechodu *doby bronzovej* a železnej, je *halštacký štýl* prvým celoeurópskym umeleckým štýlom; prvým osobitým a štýlovo stabilizovaným výtvarným prejavom na sever od Álp je *laténska kultúra* ako umenie oblasti *keltských* etník (pozri *keltské umenie*); v juhovýchodnej Európe reprezentuje umenie doby železnej *trácke umenie*, ovplyvnené gréckymi, orientálnymi a euroázijskými prvkami; na západ od Rýna nadväzuje na *laténsky štýl* provincionálne *rímske umenie*, na sever od Dunaja prevláda kultúra *germánskych* kmeňov charakterizovaná *renesanciou* vývojovo starších halštackých tradícií; celkový charakter umenia doby železnej je v znamení obmedzovania figuratívneho prejavu; *užité umenie* sa obmedzuje na spony a zbrane; rastie význam stredomorských a provinciálnych importov (*nádoby*, toaletné potreby, zrkadlá, *sklo*, *keramika* (*terra sigillata*); výraznejší prejav až v období *sťahovania národov* (ktoré vývojovo prekračuje „staroveký“ rámec doby železnej a vstupuje do obdobia raného *stredoveku*) pod vplyvom neskororímskeho umeleckého remesla, vo východných oblastiach s badateľnými prvkami kultúry nomádskych etník (*Hunovia*, *Avari*, *Sarmantovia*, *Protobulhari*; pozri *Trákovia*); remeslo sa sústreďuje na *šperk* s výraznými optickými efektmi (farebné *emails*, *drahé kamene*) v nadväznosti na niektoré laténske techniky; ďalší vývoj vyústil na severe do *vikinského* a *inzulárneho umenia*; vo východnej a strednej Európe vyústil do umenia ranofeudálnych štátov; pozri *pravek*, *praveké umenie*

umenie dvorské - *dvorské umenie*
umenie džinistické - *džinistické umenie*
umenie funerálne - *funerálne umenie*
umenie egyptské - *egyptské umenie*
umenie elamské - *elamské umenie*
umenie empírové - *empír*
umenie eneolitické - *eneolitické umenie*
umenie enviromentálne - *enviromentálne umenie*
umenie erotické - *erotické umenie*
umenie eskimácke - *eskimácke umenie*
umenie etiópske - *etiópske umenie*
umenie etnické - *umenie etnické*
umenie etruské - *etruské umenie*
umenie európske - *európske umenie*
umenie fenické - *fenické umenie*
umenie filmové - *filmové umenie*
umenie flámske - *flámske umenie*
umenie fraktálne - *fractal art*
umenie francúzske - *francúzske umenie*
umenie futuristické - *futurizmus*
umenie generované - *generované umenie*
umenie germánske - *germánske umenie*
umenie gotické - *gotické umenie*
umenie grafiti - *grafiti*
umenie grécke - *grécke antické umenie*
umenie helenistické - *helenistické výtvarné umenie*
umenie hinduistické - *hinduistické umenie*
umenie hippie - *hippie art*
umenie holandské - *holandské umenie*
umenie chaldejské - *chaldejské umenie*
umenie chetitské - *chetitské umenie*
umenie chudobné - *chudobné umenie*

umenie imaginatívne - *imaginatívne umenie*
umenie insitné - *insitné umenie*
umenie indiánske - *indiánske umenie*
umenie indické - *indické umenie*
umenie insitné - *insitné umenie*
umenie interaktívne - *interaktívne umenie*
umenie inzulárne - *inzulárne umenie*
umenie iránske - *iránske umenie*
umenie islamské - *islamské umenie*
umenie japonské - *japonské umenie*
umenie kanadské - *kanadské umenie*
umenie kanárske - *kanárske umenie*
umenie karolínske - *karolínske umenie*
umenie kassitské - *kassitské umenie*
umenie katalánske - *katalánske umenie*
umenie katalánskych krajín -

http://ca.wikipedia.org/wiki/Categoria:Art_dels_Pa%C3%AFsos_Catalans

umenie keltské - *keltské umenie*
umenie kinetické - *kinetické umenie*
umenie klasicistické - *klasicizmus*
umenie knižné - *knižné umenie*
umenie koloniálne - *koloniálne umenie*
umenie konceptuálne - *konceptuálne umenie*
umenie konkrétne - *konkrétne umenie*
umenie konštruktivizmu - *konštruktivizmus*
umenie koptské - *koptské umenie*
umenie kórejské - *kórejské umenie*
umenie korintské - *korintské umenie*
umenie kresbové - *kresbové umenia*
umenie kresťanské - *kresťanské umenie*
umenie krétske - *krétske umenie*
umenie kubistické - *kubizmus*
umenie kušánske - *kušánske umenie*
umenie lámaistické - *lámaistické umenie*
umenie laické - *laické umenie*
umenie latinskoamerické - *latinskoamerické umenie*
umenie lebky - *skull art*
umenie letiskové - *letiskové umenie*
umenie litovské - *litovské umenie*
umenie luminokinetické - *luminokinetické umenie*
umenie maďarské - *maďarské umenie*
umenie manieristické - *manierizmus*
umenie mayské - *mayské umenie*
umenie mechanické - *mechanické umenie*
umenie melanézske - *melanézske umenie*
umenie mexické - *mexické umenie*
umenie mikronézske - *mikronézske umenie*
umenie miniátorské - *miniátorské umenie*
umenie minimálne - *minimálne umenie*
umenie mínojské - *mínojské umenie*
umenie mixtécke - *mixtécke umenie*
umenie mladopaleolitické - *mladopaleolitické umenie*
umenie moderné - *moderné umenie*
umenie mongolské - *mongolské umenie*
umenie monumentálne - *monumentálne umenie*
umenie mozarabské - *mozarabské umenie*
umenie multimediálne - *multimediálne umenie*
umenie musívne - *musívne umenia*

umenie mykénske - *mykénske umenie*
umenie náboženské - *náboženské umenie*
umenie naciálno-socialistické - *nacionálno-socialistické umenie*
umenie nacistické - *nacistické umenie*
umenie naivné - *naivné umenie*
umenie národopisné - *národopisné umenie*
umenie neapolské - *neapolské umenie*
umenie nedeľné - *nedeľné umenie*
umenie nefiguratívne - *nefiguratívne umenie*
umenie negerské - *negerské umenie*
umenie nekonkrétne - *nekonkrétne umenie*
umenie nemecké - *nemecké umenie*
umenie neolitické - *neolitické umenie*
umenie nepredmetné - *nepredmetné umenie*
umenie neskoroantické - *neskoroantické umenie*
umenie neslobodné - *neslobodné umenia*
umenie nestvárneného - *art informel*
umenie nizozemské - *nizozemské umenie*
umenie novobabylonské - *novobabylonské umenie*
umenie nových médií -

https://en.wikipedia.org/wiki/New_media_art

umenie objektu - jeden zo smerov v rámci *novej predmetnosti* v sochárstve od 60. rokov 20.st.; používal rôzne netradičné umelecké postupy: *asambláž, presáž, akumulácia, objet trouvés, objet surréaliste, ambaláž/empaquetage, clouage, junk art/ umenie odpadu trash* a ď.; na konci 20.st. jedným z kľúčových tém *kniha-objekt*; pozri *antiumenie, bricolage artistique; objekt; krkváz/muchláz*

umenie obrazového bodu - *pixel art*
umenie oceánske - *oceánske umenie*
umenie odpadu - *junk art*
umenie odtláčať - *ars typographia*
umenie osmanskej ríše podľa predmetu - pozri *osmanská ríša, ženy Osmanskej ríše v umení*

https://commons.wikimedia.org/wiki/Category:Art_of_the_Ottoman_Empire_by_subject

umenie ostrogótske - *ostrogótske umenie*
umenie otónske - *otónske umenie*
umenie paleolitické - *paleolitické umenie*
umenie papagájčie - *papagájčie umenie*
umenie papierové - *papierové umenie*
umenie parhské - *parthské umenie*
umenie persifláže - *persifláž*
umenie perzské - *perzské umenie*
umenie plastické - *plastické umenie*
umenie plošné - *plošné umenia*
umenie počítačové - *počítačové umenie*
umenie podľa kontinentov -

http://sv.wikipedia.org/wiki/Kategori:Konst_efter_v%C3%A4rldsdel

umenie podľa krajín -

http://sv.wikipedia.org/wiki/Kategori:Konst_efter_land
http://en.wikipedia.org/wiki/Category:Art_by_region
http://es.wikipedia.org/wiki/Categor%C3%ADa:Arte_por_pa%C3%ADs
http://en.wikipedia.org/wiki/Category:Arts_by_country

umenie podľa národnosti -

http://en.wikipedia.org/wiki/Category:Art_by_nationality

umenie podľa obdobia -

http://en.wikipedia.org/wiki/Category:Artists_by_period
http://commons.wikimedia.org/wiki/Category:Art_by_country_by_period
http://commons.wikimedia.org/wiki/Category:Art_by_period

umenie podľa predmetu -

http://en.wikipedia.org/wiki/Category:Art_by_subject

umenie podľa storočí -

http://en.wikipedia.org/wiki/Category:Centuries_in_art

umenie podľa štýlu - *umelecké štýly*

umenie podľa témy - pozri *témy v umení*

http://en.wikipedia.org/wiki/Category:Art_by_subject

umenie podľa žánru -

http://en.wikipedia.org/wiki/Category:Art_genres

umenie pohrebné - *funerálne umenie*

umenie polaroidové - *polaroid art*

umenie poľské - *poľské umenie*

umenie polynézske - *polynézske umenie*

umenie pompier - *l'art pompier*

umenie portorikánske - *portorikánske umenie*

umenie portugalské - *portugalské umenie*

umenie pouličné - *street art*

umenie praveké - *praveké umenie*

umenie preddejiné - *preddejiné umenie*

umenie predkolubovské andskej oblasti - *predkolumbovské americké umenie andskej oblasti*

umenie predkolumbovské - *predkolumbovské umenie Mexika a Strednej Ameriky*

umenie predrománske - *predrománske umenie*

umenie prehistorické - *prehistorické umenie*

umenie pre umenie - *l'art pour l'artizmus*

umenie primitívne - *primitívne umenie*

umenie procedurálne - *procedurálne umenie*

umenie profánne - *profánne umenie*

umenie proletárske - *proletárske umenie*

umenie psychedelické - *psychedelické umenie*

umenie rakúske - *rakúske umenie*

umenie realistické - *realistické umenie*

umenie reformácie - pozri *reformácia*

umenie renesančné - *renesančné umenie*

umenie revolučné - *revolučné umenie*

umenie rímske - *rímske umenie*

umenie románske - *románske umenie*

umenie romantické - *romantické umenie*

umenie ruské - *ruské umenie*

umenie sakrálné - *sakrálné umenie*

umenie sasánovské - *sasánovské umenie*

umenie scénické - *scénické umenie*

umenie secesné - *secesia*

umenie sekvenčné - *sekvenčné umenie*

umenie skýtske - *skýtske umenie*

umenie skýtsko-sarmantské - *skýtsko-sarmantské umenie*

umenie slobodné - *slobodné umenia*

umenie slovanské - *slovanské umenie*
umenie slovenské - *slovenské umenie*
umenie sociálne - *sociálne umenie*
umenie sovietske - *sovietske umenie*
umenie Spojeného kráľovstva - *Spojené kráľovstvo (umenie)*
umenie staroveké - *staroveké umenie*
umenie stredoveké - *stredoveké umenie*
umenie striebrotepecké - *striebrotepecké umenie*
umenie sumerské - *sumerské umenie*
umenie svätosulpicejské - *svätosulpicejské umenie*
umenie sviatočné - *sviatočné umenie*
umenie sýrske - *sýrske umenie*
umenie škótske - *škótske umenie*
umenie španielske - *španielske umenie*
umenie švajčiarske - *švajčiarske umenie*
umenie talianske - *talianske umenie*
umenie tantrické - *tantrické umenie*
umenie textilné - *textilné umenie*
umenie thajské - *thajské umenie*
umenie tichomorské - *tichomorské umenie oceánske umenie*
umenie toltécke - *toltécke umenie*
umenie totonacké - *totonacké umenie*
umenie trácke - *trácke umenie*
umenie trash - *trash*
umenie triumfálne - *triumfálne umenie*
umemie turkické - *turkické umenie*
umenie ulice - *streetart*
umenie úpadkové - *úpadkové umenie*
umenie urartské - *urartské umenie*
umenie USA - *umenie americké*
umenie užité - *užité umenie*
umenie vizuálne - *umenie výtvarné*
umenie vodun - *vodun art*
umenie voľné - *voľné umenie*
umenie veľkomoravské - *veľkomoravské umenie*
umenie venezuelské - *venezuelské umenie*
umenie vikinské - *vikinské umenie*
umenie viktoriánske - *viktóriánske umenie*
umenie v surovom stave - *art brut*
umenie vizuálne - *vizuálne umenie*
umenie (výhonky) - *pozri umenie*

http://sk.wikipedia.org/wiki/Kateg%C3%B3ria:Umeleck%C3%A9_v%C3%BDhonky

umenie výtvarné - *výtvarné umenie*
umenie výtvarné české - *české výtvarné umenie*
umenie výtvarné národné - *národné výtvarné umenie*
umenie vzoru - *pattern art*
umenie zaalpské - *zaalpské umenie*
umenie záhradné - *záhradné umenie*
umenie Západné - *Západné umenie*
umenie zapotécke - *zapotécke umenie*
umenie zdobné - *pattern art*
umenie zlatnícke - *zlatníctvo*
umenie znásobené - *znásobené umenie*
umenie zomrieť - *ars morendi*
umenie zvrhlé - *zvrhlé umenie*
umenie žánrové - *žánrové umenie*
umenie židovské - *židovské umenie*
umenie 16.st. -

http://en.wikipedia.org/wiki/Category:16th_century_in_art
http://en.wikipedia.org/wiki/Category:Years_of_the_16th_century_in_art

<http://www.lessing-photo.com/search.asp?a=1&kc=2020202032F0&kw=16TH&p=1&ipp=>
<http://www.lessing-photo.com/search.asp?a=1&kc=2020202032F0&kw=16TH+CENTURY&p=21&ipp=32>
<http://www.lessing-photo.com/search.asp?a=1&kc=2020202032F0&kw=16TH+CENTURY&p=2&ipp=32>
<http://www.lessing-photo.com/search.asp?a=1&kc=2020202032F0&kw=16TH+CENTURY&p=3&ipp=32>
<http://www.lessing-photo.com/search.asp?a=1&kc=2020202032F0&kw=16TH+CENTURY&p=4&ipp=32>
<http://www.lessing-photo.com/search.asp?a=1&kc=2020202032F0&kw=16TH+CENTURY&p=5&ipp=32>
<http://www.lessing-photo.com/search.asp?a=1&kc=2020202032F0&kw=16TH+CENTURY&p=6&ipp=32>

umenie 17.st. -

http://en.wikipedia.org/wiki/Category:17th_century_in_art

umenie 18.st. -

http://en.wikipedia.org/wiki/Category:18th_century_in_art

umenie 19.st. -

http://en.wikipedia.org/wiki/Category:19th_century_in_art

umieračik - pozri *zomierajúci*; *zvon*

A. Rethel: Smrt' ako priateľ' (vanitas, 1851)

umierať - pozri *Fetch* (folklor), *psychopompos*, *smrt'*, *umieračik*, *mŕtvy*

umiernenosť, **miernosť** - v alegórii: *Mansuetudo*, *Temperantia*; pozri *pochodeň*, *baránok* (Hall)

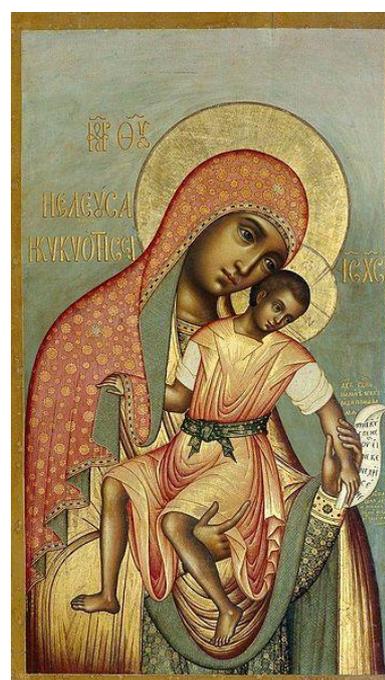

G. B. Tiepolo: Rozumnosť, Úprimnosť a Umiernenosť

umilenije - názov pre ruskú starokresťanskú *madonu* typu *Eleusa*; pozri *ikona ruská*

Ruský ikonopisec: Bohorodička s dieťaťom (1800-1900)
S. F. Ušakov: Bohorodička Kikkská (1668)

K. Petrov-Vodkin: Bohorodička Umilenije (1914-1915)

umilltá - Madonna dell'Umilltá

Umučenie Ježiša/Umučenie Pána - Hall: výtvarne podané výjavy utrpenia a smrti *Krista* na *kríži*; v umení Umučenie Pána zahŕňa udalosti pred *ukrižovaním* aj po ňom (pozri *vzkriesenie*); umučenie Pána zobrazovali umelci tak jednotlivými námetmi ako aj celými cyklami po sebe idúcich scén (*pašiový cyklus/krížová cesta*); zobrazovanie cyklu Umučenia bolo v 13.st. podporované dvoma veľkými rádmi, ktoré sa usilovali o vzdelávanie, *františkánmi* a *dominikánmi*, ktorí povolávali umelcov, aby vyzdobili ich chrámy a kláštory; Umučenie Pána bolo jedným z hlavných námetov stredovekého dramaturgického umenia (pozri *divadlo*, *biblické hry*, *cirkevné hry*); celý cyklus Umučenia Krista sa začína *Vjazdom do Jeruzalema* a končí *Zoslaním Duch svätého počas Turic*; počet zobrazovaných epizód však zvyčajne sa mení, často dôsledkom priestorových možností (najmä ak išlo o *fresky*); rad výjavov niekedy uzatváraný skôr, napr. *Pohrebom Krista* alebo *Nanebovstúpením*; námetmi Umučenia Krista sú (a je možné ich nájsť aj pod inými heslami), napr.

Vjazd do Jeruzalema

*Kristus vyháňa peňazomencov/Vyháňanie z chrámu/Vyčistenie
Peniaz dane*

Posledná večera

*Umyvanie nôh učeníkom
Agónia v Getsematskej záhrade
Judášov bozk/Zrada*

Súd nad Kristom

*Kristus pred Anmnášom
Kristus pred Kaifášom
Kristus pred Herodesom
Kristus pred Pilátom*

Petrove zaprenie Krista a ľútosť

*Ecce homo
Bičovanie
Kristus po bičovaní
Korunovanie trním*

Nesenie kríža
Cesta na Kalváriu
Krížová cesta
Zastavenia krížovej cesty/ Via dolorosa

Vyzliekanie Krista/ Espolio, Ukrižovanie
Pribíjanie na kríž
Vztýčenie kríža

Snímanie z kríža
Oplakávanie Krista
Pieta

Prenášanie Kristovho tela
Pohreb Krista/Ukladanie do hrobu

Zostúpenie do pekiel

Vzkriesenie
Zbožné ženy u hrobu/Tri Márie u hrobu
Zjavenie sa Krista svojej matke Márii
Noli me tangere
Cesta do Emauz
Večera v Emauzách
Neveriaci Tomáš
Zázračný rybolov
Kristus kráča po vlnách/Navicella

Nanebovstúpenie Krista
Zoslanie Ducha svätého

pozri *pašiový cyklus/krížová cesta, biblia, Ježiš, Kristus, christologický cyklus; SMLRB; imelo*

umývadlo - pozri *lavabo, krst (Lurker), očista, zátišie (Lurker); symbol krstu a Nového zákona; atribúty, symboly, alegórie a prirovnania*

P. Berruguete: Narodenie Panny (15-16.st.)

Dielňa O. Fontanu: Umývadlo na osvieženie s Deukalionom a Pyrrhou (majolika, 1510-1571)

Dielňa O. Fontanu: Umývadlo na osvieženie s mytologickým námietom (majolika, 1565-1571)

umývanie - Lurker: umývanie bol najdôležitejší spôsob *očisty* nielen od telesnej špiny, ale tiež, ako verí veľa národov, aj od duchovnej poškvvrny; *Babylončania* opisovali *vodu* jednoducho ako očisťujúcu; starí Egypťania videli v očistnej záplave bohyňu vody *Kebechet*, ktorá pomáhala *faraónovi* pri výstupe na nebesá; očistnou vodou tak mohla pomôcť ku *vzkrieseniu* a posmrtnému životu; rituálnym umývaním sa jednak odstraňuje nečistota hriechu, jednak sa privoláva spása a umožňuje sa nový život; v jedinom úkonu sa tak spája očisťovanie (lustrácia) a posväcovanie (konsegrácia); dokonalou čistotou je kúpeľ, predpísaná v *helenistickom* kulte bohyne *Isis*; za náhradu kúpeľa je možné považovať omytie alebo pokropenie tela; v *Babylónii* sa umývali ruky pred každou obetou; nádoby na vodu nachádzame však aj v pred egypťskými chrámami a antickými svätyňami; podľa egypťského učenia o smrti vyvoláva „zavlažovanie“ nádej na nový život; v judaizme iba čistí smeli predstúpiť pred *Jahveho*; pred *stanom stretávania* sa bolo *bronzové* umývadlo pre kňazov: „budú sa omývať vodou, aby nezomreli“ (*Exodus 30,17-20*); *Mojžiš* omyl svojho brata, kňaza *Árona* a jeho synov pred tým, ako sa obliekli (*Levitikus 8,6*); v *deň Zmierenia/Pokánia* sa musel veľkňaz celý umyť na svätom mieste k tomu určenom; aj ten, kto vyhnal capa, rituálne obťažkaného hriechmi ľudu, do púšte si musel vyprať šaty a celý sa umyť vodou (*Levitikus 16,24nn*); vonkajšie umývanie je symbolický úkon; očista od hriechov sa však ním nemá iba naznačovať, ale priamo vyvolávať; Ježiš odmietal zabsolútnenie starozákonného omývania, čo *farizeji* považovali za porušenie tradície; vonkajším omývaním sa človek nemôže očistiť od hriechov, lebo hriechy nevošli do človeka zvonku ale „zvnútra, z ľudského srdca vychádzajú ľudské myšlienky, smilstvo, lúpeže a vražda“ (*Marek 7,21*); ten, kto prešiel kúpeľom znovuzrodenia (krstom), sa potrebuje očisťovať iba od vonkajšej pozemskej špiny; stačí preto umyť iba nohy (*Ján 13,10*), ktoré sú jej najviac vystavené (pozri *Umývanie nôh apoštolom*)

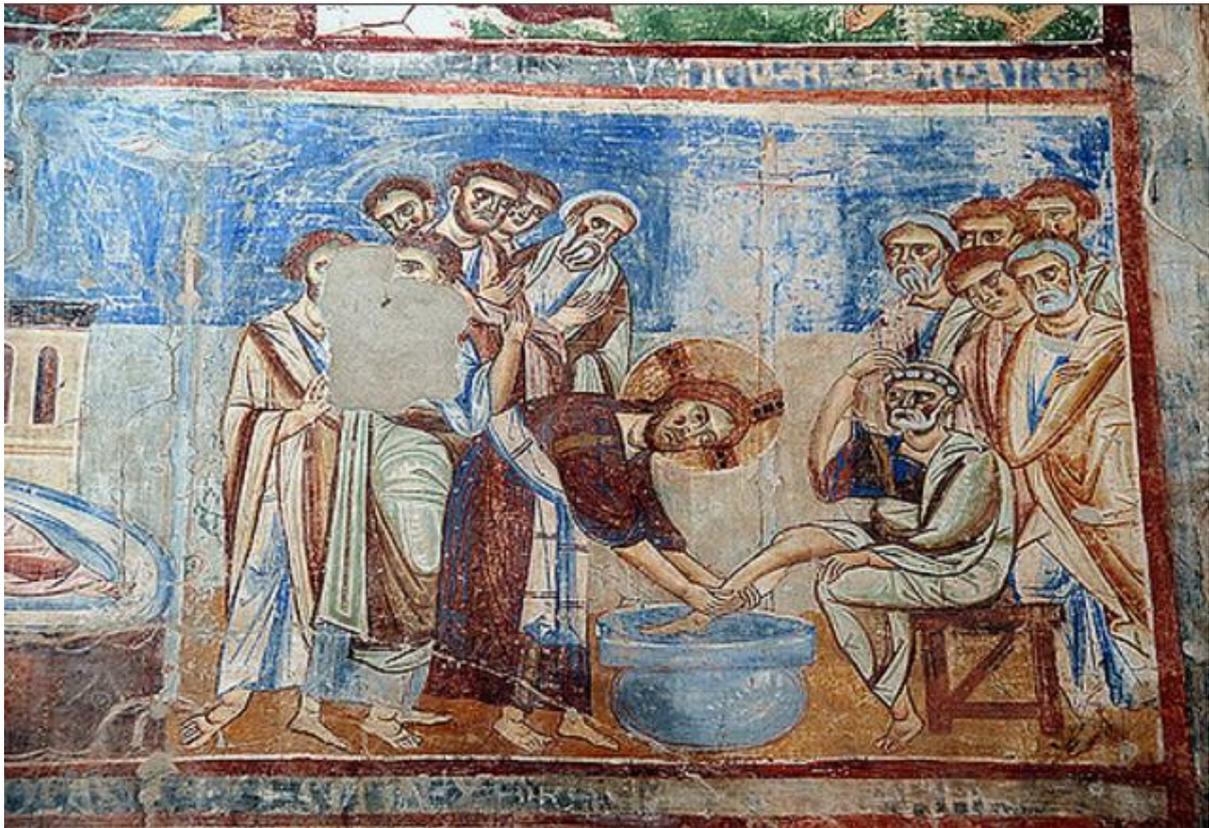
Lurker: rituálnym umývaním sa jednak odstraňuje nečistota *hriechu*, jednak sa privoláva *spása* a umožňuje sa nový život; v jedinom úkonu sa tak spája očisťovanie (lustrácia) a posväcovanie

(konsekrácia); dokonalou čistotou je kúpeľ, predpísaná v *helenistickom* kulte bohyně *Isis*; za náhradu kúpeľa je možné považovať omytie alebo pokropenie tela; v *Babylónii* sa umývali ruky pred každou *obetou*

pozri *očista*; *Umývanie nôh učeníkom*; *Kristus pred Pilátom* (Lurker)

Umývanie nôh učeníkom - (*Ján 13,4-17*); námiet ako súčasť *Poslednej večere*; výjav zobrazuje Krista pri umývaní alebo utieraní Petrových nôh; Kristus pri tom stojí alebo kľáči, Peter sedí na stoličke a dvíha ruku v odmietavom *geste*; učeník, ktorý si už viaže sandál, je tradične stotožňovaný s *Judášom*; na *Zelený štvrtok* pápež každoročne umýva nohy dvanástim chudobným mužom; tento obrad sa niekedy vykonáva aj u východných cirkví; pozri *Umučenie*, *christologický cyklus*, *Kristus*, *Ježiš*, *biblia*; *očista* (Lurker)

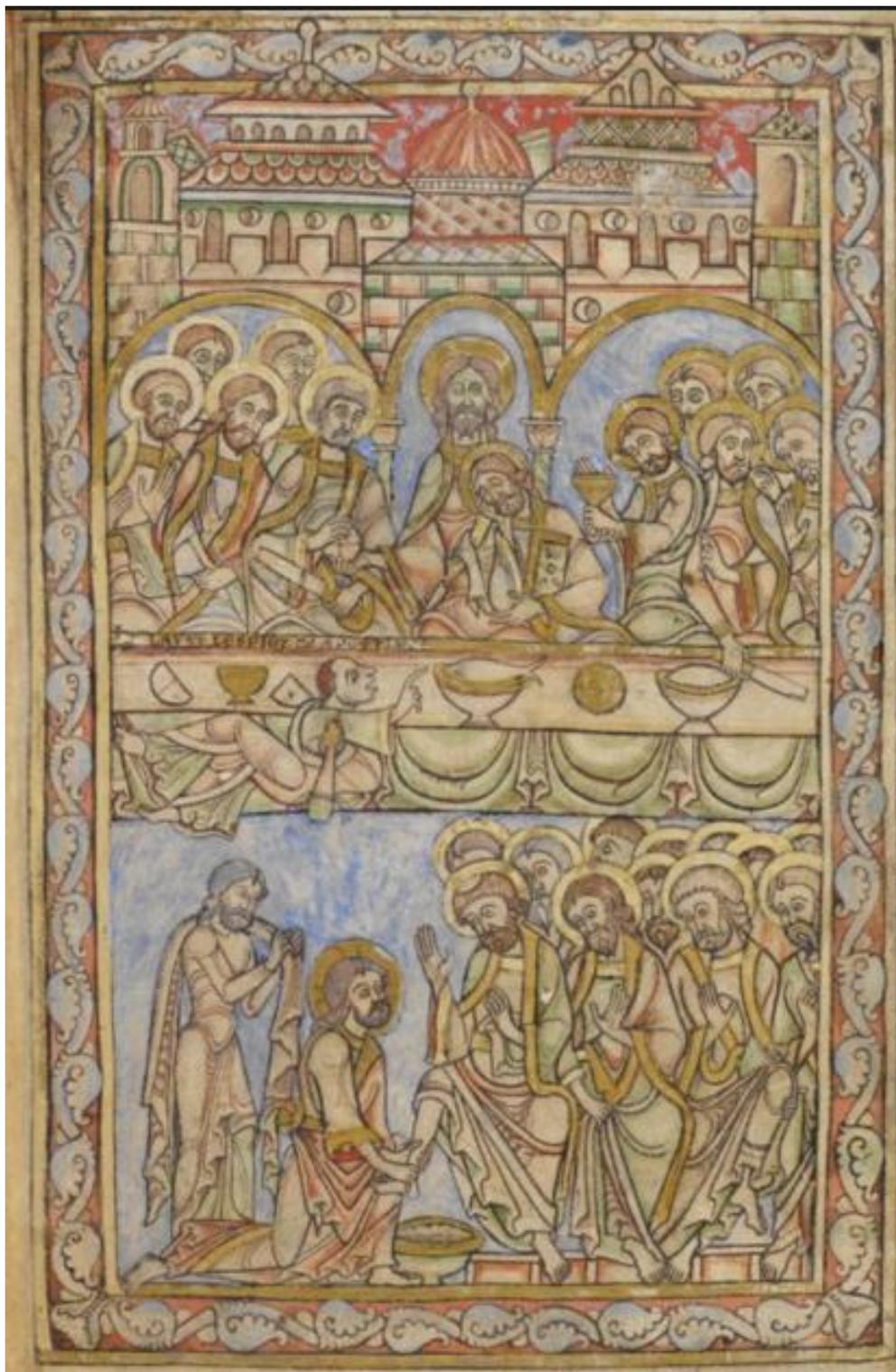
Hall v súvislosti s heslom apoštol *Peter*: pri *Poslednej večeri* Ježiš vstal od večere, zložil rúcho a vezmúc zásteru, opásal sa. Potom nalial vody do umývadla, začal umývať učeníkom nohy a utierať zásterou, ktorou bol opásaný. Tak prišiel až k *Šimonovi Petrovi*, ale ten mu povedal: Pane, Ty mi umývaš nohy?; Peter sa aj naďalej vzpíeral, aby sa Kristus pred ním takto pokoroval; práve táto scéna je vždy zobrazovaná

Kristus umýva nohy Petrovi (freska kostola S. Angelo in Formis, 11.st.)

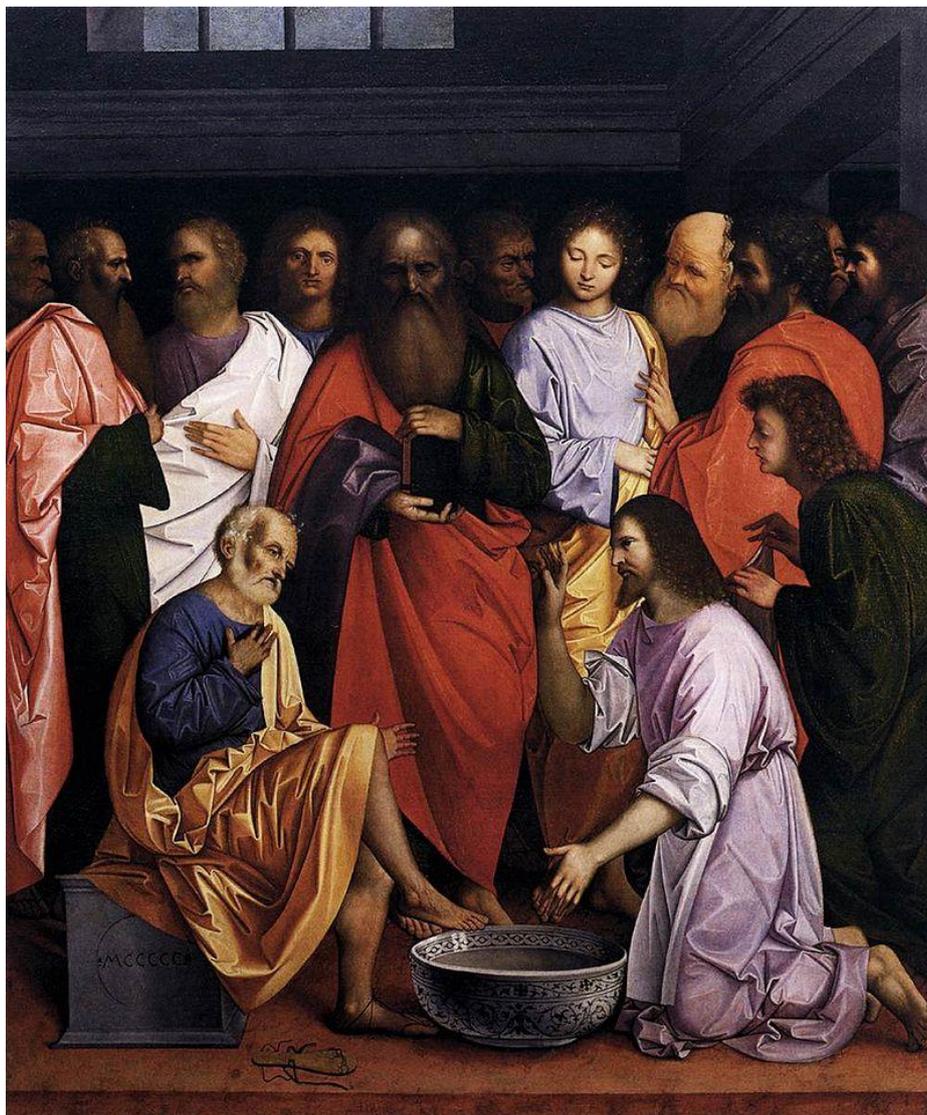
Umývanie nôh učeníkom (detail, Codex purpureus Rossanensis, 6.st.)

Posledná večera. Umývanie nôh učeníkom (Winchesterský žaltár, 1150)

Giotto: Umývanie nôh (freska, Scrovegni kaplnka, Padova, 1304-1306)

G. Agostino da Lodi: Kristus umýva nohy apoštolom (1500)

A. Dürer: Ježiš umýva nohy Petrovi (9.grafický list Malých pašii, 1508-1509)

M. Gerung: Posledná večera. Kristus umýva nohy učeníkom. Kristus na hore Olivovej (1536)

P. Galle podľa J. Van der Straeta (Stradanus): Umývanie nôh učeníkom (z cyklu Utrpenie, smrť a zmŕtvychvstanie nášho Pána Ježiša Krista, 16.-17.st.)

A. Collaert podľa Marten de Vos: Ježiš umýva nohy učeníkom (16.-17.st.)

J. Tintoretto: Kristus umýva nohy učeníkom (16.st.)

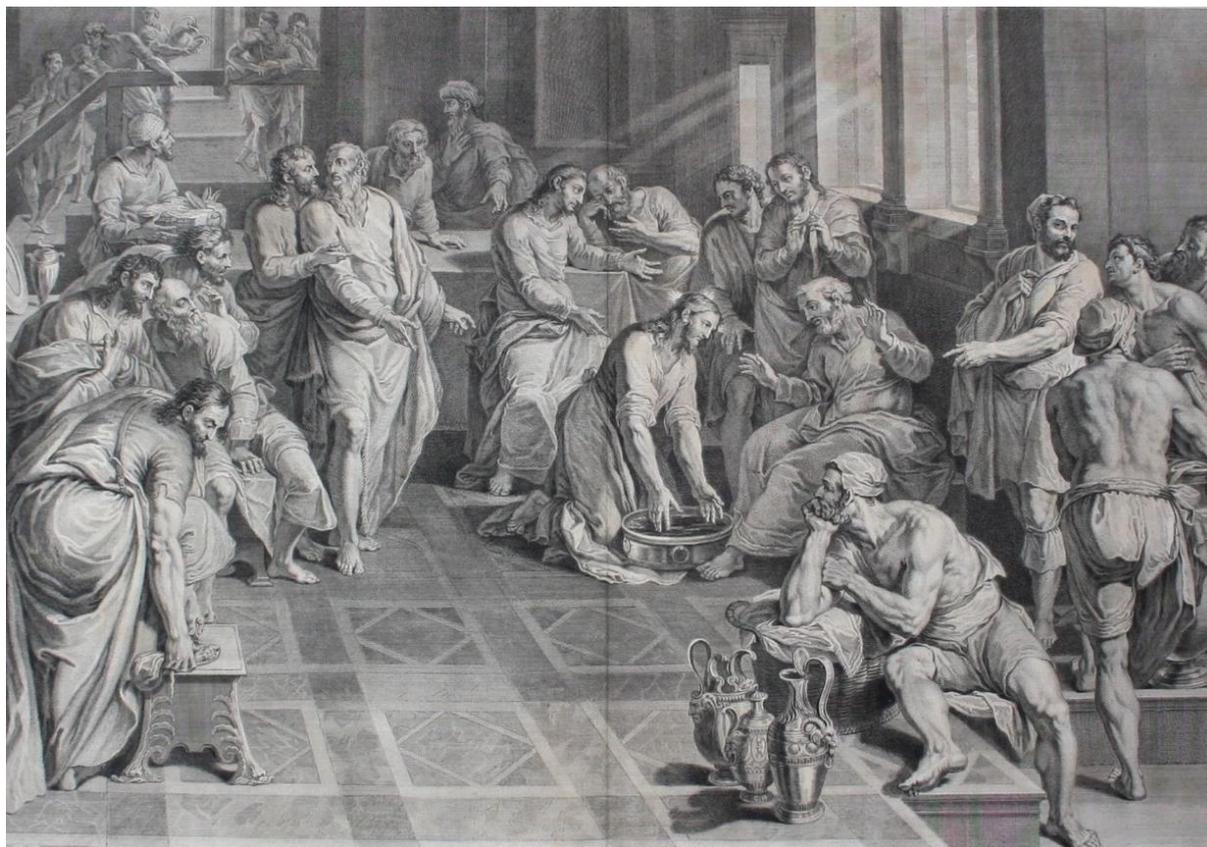
P. Veronese: Kristus umýva nohy učeníkom (16.st.)

D. van Baburen: Kristus umýva nohy učeníkom (1616)

Ch. van Sichem II: Umývanie nôh (drevoryt, 17.st.)

L. Desplaces podľa G. Muziano: Umývanie nôh učeníkom (medirytina, 1740)

F. A. Meloni, Ch. Weigel (vydavateľ): Ježiš umýva nohy svojim učeníkom - svätému Petrovi (kolorovaná medirytina, okolo 1712)

L. Záborský: Na motív Umývanie nôh

umývanie rúk - rituálne gesto zbavovania sa poškvŕny, telesnej (napr. styk s krvou, s chorým) i duchovnej;
pozri *očista, Pilát si umýva ruky*

Umývanie rúk (Nový zákon) - *Ježiš vysvetľuje tradície*